

Secció III. Altres disposicions i actes administratius

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

DEPARTAMENT DE CULTURA I PATRIMONI

6667*Acord d'incoació delimitació i descripció del jaciment arqueològic Vilar de Talapi***Expedient de delimitació del jaciment arqueològic Vilar de Talapi**

A la sessió del dia 30 de maig de 2025, la Comissió Insular de Patrimoni Històric de Mallorca, va acordar, entre d'altres, el següent:

“1. Incoar l'expedient de delimitació del jaciment arqueològic Vilar de Talapi situat al polígon 15 parcel·les 351, 352, 353 i 354, del terme municipal de Sa Pobla, segons la descripció i la delimitació del seu entorn de protecció que figuren a l'informe tècnic de 19 de maig de 2025, que s'adjunta i forma part integrant del present acord.

2. Suspendre la tramitació de les llicències municipals de parcel·lació, d'edificació o d'enderrocament en la zona afectada i, també, la suspensió dels efectes de les llicències ja concedides. Qualsevol obra que calgui realitzar haurà de ser prèviament autoritzada per la Comissió Insular d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Patrimoni Històric.

Aquesta suspensió dependrà de la resolució o de la caducitat del procediment.

3. L'acord de declaració s'haurà d'adoptar en el termini màxim de vint mesos comptadors des de la data d'iniciació del procediment, el qual caducarà un cop transcorregut aquest termini. Caducat el procediment, no es podrà tornar a iniciar en els tres anys següents, llevat que ho demani el titular del bé.

4. Notificar aquest acord als interessats, a l'Ajuntament de Sa Pobla i al Govern de les Illes Balears.

5. Publicar aquest acord d'incoació al Butlletí Oficial de les Illes Balears i al Boletín Oficial del Estado, i anotar-ho al Registre Insular de Béns d'Interès Cultural i comunicar-ho al Registre de Béns d'Interès Cultural de les Illes Balears per tal que es procedeixi a la seva inscripció, i a la vegada comuniqui al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat les inscripcions i anotacions que es realitzin.”

Al lloc i data de la signatura electrònica

(Signat electrònicament: 11 de juny de 2025)

El secretari de la Comissió Insular de Patrimoni Històric

Miguel Barceló Llompart

DESCRIPCIÓ**1. INTRODUCCIÓ I ANTECEDENTS**

En data 16 de maig de 2024, en el decurs d'una visita tècnica a les parcel·les 1 i 2 del polígon 13 de Sa Pobla, a la finca de Talapi, s'observà que a la parcel·la 352 del polígon 15, on es situa una part del jaciment del Vilar de Talapi, hi ha una obra en execució i hi ha hagut moviment de terres i excavacions. Aquest fet dona lloc a un informe d'inspecció SEFYCU 3475824. S'obre l'expedient R.29369.

Dia 6 de juny s'emet requeriment:

Es requereix, de l'Ajuntament de Sa Pobla, que lliuri la següent documentació a la Direcció Insular de Patrimoni Històric:

- 1- Còpia de l'expedient municipal
- 2- Còpia de la llicència
- 3- Informe sobre la llicència concedida sense l'autorització de la CIPH

Dia 25 de juny es fa visita tècnica a la parcel·la 352.

Dia 25 de juny, l'ajuntament de Sa Pobla lliura al registre general del Consell de Mallorca la documentació referida al requeriment. S'obre expedient 401/2024.

Dia 27 de juny, la promotora de les obres va presentar l'informe arqueològic emès per l'arqueòleg José Jorge Argüello Menéndez.

Dia 2 de juliol es fa visita tècnica a la parcel·la 352 i als voltants per tal de delimitar el jaciment a partir de la presència de material ceràmic als límits de diverses parcel·les. S'inicia un estudi documental també destinat a la redacció del present informe amb l'objectiu de delimitar el jaciment del Vilar de Talapi.

A l'informe tècnic de 4 de juliol de 2024 de l'expedient 401/2024, i referint-se al jaciment del Vilar de Talapi, es diu:

En aquest sentit i amb independència de la resolució d'aquest expedient, creiem necessari procedir a la delimitació del Bé d'Interès Cultural que ara ens ocupa.

En data de 18 de novembre de 2024, i núm. de registre d'entrada al Consell de Mallorca 82106, n'Antònia Mayol Mateu, representada per Josep Alonso Aguiló, remet una sol·licitud de delimitació del jaciment de Talapi, declarat BIC monument amb el número d'inventari IMPP 0910. S'obre expedient 82/2025.

En data de 13 de febrer de 2025, i núm. de registre d'entrada al Consell de Mallorca 10462, n'Antònia Mayol Mateu, representada per Josep Alonso Aguiló, reitera la sol·licitud de delimitació del jaciment de Talapi, declarat BIC monument amb el número d'inventari IMPP 0910.

El jaciment de Talapi va ser declarat Bé d'Interès Cultural en data 11-10-1966, amb categoria monument i tipologia jaciment arqueològic, i consta inscrit al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat amb el codi R-I-51-0002630.

També consta inclòs a la carta Arqueològica de Mallorca, amb el núm. 34/002.

L'objecte del present expedient és delimitar aquest jaciment i el seu entorn de protecció per tal de completar la declaració originària, així com complimentar tot allò que estableix la llei 12/1998 sobre el procediment i contingut dels expedients de declaració d'un Bé d'Interès Cultural. Es completen, per tant, a més de la delimitació del bé i del seu entorn de protecció, la fitxa tècnica, la memòria històrica i descriptiva, l'estat de conservació, les mesures de protecció i criteris d'intervenció.

2. FITXA TÈCNICA

Denominació: Es Vilar de Talapi

Emplaçament: Polígon 15, parcel·les 351, 352, 353 i 354.

Municipi: Sa pobla

Cronologia: Edat del ferro / Època romana

Usos: Indeterminat

Classificació de sòl: Sòl rural urbanitzable

3. MEMÒRIA HISTÒRICA

Mossèn Joan Parera ja parla de Talapi a “Prehistoria. XIV. Vilar de Talapi” publicat a la revista Sa Marjal, Mossén Parera en fa la següent descripció: “En el lloc mencionat de Talapi, ni pels seus contorns, s'hi veu cap naveta, ni talaiot, ni murada, ni castellot, ni cap classe de monument ciclopí, perquè és molt probable que los desfessin per construir l'antiga i grandiosa casa de Talapi, propietat de D.ª Maria Socías, i parets veïnades; únicament se conserva desde temps immemorial el nom de Vilar el qual, per si sol, ja es un bon dato...”

A pesar de tot és ben cert qu'allà heï havia un Vilar, com ehu indica el seu nom, sa terra fossarenca i abundància de ceràmica de moltes classes: ceràmica primitiva molt negra, cuita en el fogó o a s'aire lliure; ceràmica romana gruxadota; i ceràmica molt fina de sa fàbrica de Sagunto: tenim un fragment preciós amb un ballester que amb un genoi enterra despara sa fletxa o ballesta.

Fa alguns anys que a davall una antiga olivera que, segons els qui l'arrancaren, feia més de cent quintars de pès, s'hi trobà una gran fossa plena d'ossos, ceràmica mal cuita i molt variada, cinc brasserolles d'espinal, una especie de campaneta, i un altre objecte consemblant, una fibula o especie de travessé molt bell, i voltant dita olivera un murter, varies moletes, algunes bales i molts d'enterraments humans.

També s'hi trobà una moneda d'Imporiton, que vol dir mercat, perquè ehu era d'una colònia grega que florí a Mallorca uns docents anys abans de Jesucrist. Sa major part d'aquests objectes los guardám am molt de cuidado”.

La troballa del cap de bou de Talapi, publicada la notícia al BSAL Any LXVIII, Tom XXX 1952, pàg. 782: *Un nuevo interesante hallazgo casual, al que no se ha dado publicidad basta la fecha, tuvo lugar en el pasado mes de julio en una parcela de la finca Es Vilar, término de*

La Puebla, propiedad del vecino de Búger D. José Servera Camps. Al arrancar éste unas piedras para mejorar el cultivo, encontró, a un palmo escaso de profundidad, un cuerno de bronce rematado por una cabeza de toro astada en perfecto estado de conservación. El ejemplar que mide 37 cm. es sin duda el mayor y el mejor de los de igual representación recogidos en Mallorca, y su factura recuerda la técnica de las famosas cabezas de toro de Costitx, hoy en el Museo Arqueológico Nacional.

A la cartografia del IDEIB, al vol de 1956, es veuen anomalies a les parcel·les 352 i 354, del polígon 15.

MASCARÓ PASARIUS, Josep: Terrisses i bronzes del Vilar de Talapi. Lluç N° 495, maig 1962. Situa el jaciment a 600 metres de les cases de Talapi i refereix varies troballes mobles: *En ocasió d'haver estat rompudes amb tractor les terres establides del Vilar, uns enterraments varen ésser remoguts, sortint a flor de terra nombrosos fragments d'ossos humans, terra cremada, cendres, terrissa talaiòtica i romana i alguns altres objectes de metall, que vàrem recollir abans que es fessin malbé o es perdessin.*

També esmenta sense concretar: *Pels voltants d'aqueix lloc encara hi queden vestigis de construccions megalítiques, però el procés d'establiment amenaça en fer-les desaparèixer per complet en un termini més o menys llarg.*

També Pasarius, a "Coves, talaiots i altres megalits de la comarca de sa Pobla", 1964, diu textualment: *En Es Vilar hi ha vestigis de construccions prehistòriques.* Seguidament només parla de les diferents troballes a l'indret. Data la troballa del cap de bou el 24 de juliol de 1948 pel senyor Bartomeu Servera Perelló, veí de Búger.

El mateix autor, a *Monumentos Prehistóricos i Protohistóricos de la isla de Mallorca*, 1967, inventaria el jaciment de Talapi (Es Vilar) amb el número 0910, com a *Restos prehistóricos. Los de insegura clasificación por su ruinoso estado o por hallarse ocultos por piedras amontonadas posteriormente, tierra, vegetación espesa, edificios modernos, etc.* Pel que fa al seu estat de conservació el qualifica de molt dolent.

A la Carta Arqueològica de Mallorca del Govern Balear, on el jaciment del Velar de Talapi figura a la fitxa amb el número 34/02, està situat a les parcel·les 352 i 353 del polígon 15. Es localitza ceràmica de l'edat del ferro i romana. No s'observen estructures. Any 1989.

A OBRADOR I CLADERA, Josep: "El cap de bou de Talapi. Sa Pobla, Mallorca". 2017, l'autor fa un recull bibliogràfic sobre el bou de Talapi i el jaciment del Vilar.

A una nota a peu de pàgina de la fitxa que redacta, situa el Velar de Talapi al polígon 15, parcel·les 352-353, tot citant el BOIB, 87, 21-06-2003. Sembla que concreta el lloc de la troballa a la parcel·la 353.

A ARAMBURU-ZABALA, Javier: Inventario arqueológico de Mallorca. Sa Pobla. Junio, 2018. Revisado, noviembre 2024. El data amb cronologia talaiòtica, baleàrica i romana; i el situa, sense estructures, a la parcel·la 352.

L'INFORME SOBRE EL YACIMIENTO ARQUEOLÓGICO DEL VELAR DE TALAPI POLIGONO 15 PARCELA 352 - SA POBLA, signat per l'arqueòleg José Jorge Argüello Menéndez es diu:

La Carta Arqueològica (Maizara et al., 1989) localitza ceràmica prehistòrica, romana i cristiana. Aramburu (2005 i 2018) identifca vores talaiòtiques, d'àmfores pitoides, púnica-ebusitanes (PE-17, PE-18, PE-24, PE25), grecoitàliques i de Dressel 1 i 2/4, a més d'un fragment de sigil·lada clara. El 2017 membres de l'associació localitzarem en superfície ceràmica púnica, romana (sigil·lada itàlica d'Arezzo amb la inscripció CN ATEI) i islàmica

L'informe conclou: Parece evidente que el yacimiento arqueológico es más extenso de lo que se planteaba. Su delimitación dentro de la parcela solo es posible con una prospección intensiva. Por lo que respecta a la afectación causada por las zanjas abiertas, es posible la limpieza de los cortes para evaluación de la estratigrafía y presencia de materiales arqueológicos o la realización en el caso de que se considere necesario de catas.

En lo referente a la vivienda y aljibes, cuya excavación ya fue realizada, no es posible una observación superficial. La identificación de las características de la estratigrafía cortada solo es posible con trabajo de excavación arqueológica.

En lo que respecta a las terreras se debe indicar la presencia de un material arqueológico de época altoimperial y de la Edad de Hierro, numeroso y no rodado.

Afegir a aquesta memòria històrica les visites, els dies 25 de juny i 2 de juliol de 2024, del tècnic i cap de servei Jaume Cardell Perelló i del tècnic Ferran J. Tarongí Vila-seca, que com consta a l'informe tècnic de 4 de juliol de 2024, *es va comprovar de manera fefaent que a la totalitat de la parcel·la 352 del polígon 15 del terme municipal de Sa Pobla hi ha restes arqueològiques que són susceptibles de ser estudiades amb metodologia arqueològica. Es tracta de materials ceràmics de l'edat del ferro, d'època púnica i romana, a més de materials*

més moderns. El material a torn d'origen púnic-ebussità que vàrem observar és d'origen amfòric. Pel que fa al material romà la presència de contenidors amfòrics és del tot palesa. Però a més, cal destacar la presència de vaixel·la alt imperial (terra sigillata itàlica i hispànica) i de ceràmica de cuina, indicatiu d'un lloc d'habitat. Recolza aquest plantejament la presència de tègula en superfície.

L'absència de estructures visibles no resta en absolut valor al jaciment. La seva importància resideix en l'estudi de les diferents unitats estratigràfiques, que de la prospecció ocular feta en superfície es complica per no dir impossible determinar el seu abast. Tampoc es pot descartar la presència d'estructures en el subsòl.

En qualsevol cas estam davant d'un lloc on indubtablement hi ha restes materials, mobles i possiblement immobles, fruit de la intervenció humana, que son susceptibles de ser estudiats amb la metodologia arqueològica que a mes de la categoria de monument pot ser declarada zona arqueològica. En aquest sentit i amb independència de la resolució d'aquest expedient, creiem necessari procedir a la delimitació del Bé d'Interès Cultural que ara ens ocupa. En qualsevol cas, hem de dir que la totalitat de la parcel·la 352 del polígon 15 del terme municipal de Sa Pobla es veu afectada per la presència de materials arqueològics. En aquest sentit es va contemplar la possibilitat de desplaçament de les construccions en curs sense cap resultat. La afectació és a la totalitat de la Parcel·la.

La historiografia existent sobre aquest jaciment no fa altre cosa que palesar la seva importància. Sense cap dubte és un jaciment destacable per a la comprensió del món rural en època talaiòtica i romana.

També es localitza el mateix tipus de ceràmica a la parcel·la 351 i als marges de les parcel·les 351, 352 i 354.

4. MEMÒRIA DESCRIPTIVA

El jaciment està format per quatre parcel·les, 351, 352, 353 i 354 del polígon 15 del T. M. de Sa Pobla. Aquestes parcel·les dibuixen un trapezi quasi regular orientat de nord-oest a sud-est.

Parcel·la 351: Dita parcel·la limita al nord amb el camí de Talapi; a l'est amb la parcel·la 2 del polígon 13, on estan les cases de Talapi; al sud amb la parcel·la 352; i a l'oest amb la parcel·la 353. La referència cadastral és la 07044A015003510000BP. Es tracta d'un sementer de secà de 20.302 m² amb una edificació, existent el 1956, al costat del camí de Talapi. Aquest sementer estava sembrat d'ametllers i alguns garrovers, almenys dels anys 50 fins devers el 2018. El 2021 ja ha perdut quasi la totalitat d'arbres i actualment només queden alguns ametllers i alguns garrovers. Per aquesta parcel·la es dona pas a la parcel·la 352.

Parcel·la 352: Dita parcel·la limita al nord amb la parcel·la 351; a l'est amb la parcel·la 2 del polígon 13, on estan les cases de Talapi; al sud amb la parcel·la 354; i a l'oest amb la parcel·la 353. La referència cadastral és la 07044A015003520000BL. Es tracta d'un sementer de secà de 18.097 m² amb una petita edificació, existent el 1956, al llinar amb les parcel·les 351 i 2. Aquest sementer estava sembrat d'ametllers i alguns garrovers, almenys dels anys 50 fins devers el 2018. El 2020 ja només resten 2 arbres.

Parcel·la 353: Dita parcel·la limita al nord amb el camí de Talapi; a l'est amb la parcel·la 351 i 352; al sud amb la parcel·la 354; i a l'oest amb la parcel·la 9859, formada per un camí veïnal. La referència cadastral és la 07044A015003530000BT. Es tracta d'un sementer de secà de 23.741 m² amb una edificació, existent en part el 1956, al llinar amb el camí veïnal. Aquest sementer estava sembrat d'ametllers i alguns garrovers, almenys dels anys 50 fins devers el 2018. El 2021 ja ha perdut quasi la totalitat d'arbres i actualment només queden alguns ametllers i alguns garrovers.

Parcel·la 354: Dita parcel·la limita al nord amb les parcel·les 353 i 352; a l'est i al sud amb la parcel·la 2 del polígon 13; i a l'oest amb la parcel·la 9859, formada per un camí veïnal. La referència cadastral és la 07044A015003540000BF. Es tracta d'un sementer de secà de 27.820 m² amb una edificació, existent el 1956, i un safareig anterior a 1984. Aquest sementer estava sembrat d'ametllers i alguns garrovers, almenys dels anys 50 fins que es canvia el conreu per cítrics abans de 1984 fins a dia d'avui.

5. ESTAT DE CONSERVACIÓ

Aquest jaciment ha estat afectat d'antic per labors agrícoles. Antigament es parla d'oliveres, més recentment d'ametllers i garrovers. La parcel·la 354 per la sembra intensiva de cítrics.

Recentment, la parcel·la 352 ha estat afectada per l'excavació de cimentacions, aljubs i rases de servei d'un projecte d'obra, la llicència del qual ha estat anul·lada.

6. DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ DE LA DELIMITACIÓ DEL BÉ I DE L'ENTORN DE PROTECCIÓ

a. Descripció i justificació de la delimitació del bé

Atès que el Vilar de Talapi és un jaciment sense estructures documentades a dia d'avui, la delimitació del jaciment es proposa en base a la dispersió de ceràmica visible a les parcel·les 351, 352 i 353; i a la imatge del vol de 1956 on s'aprecien varies anomalies a la

parcel·la 354.

La superfície d'aquest àmbit és de 89960 m².

b. Descripció i justificació de la delimitació de l'entorn

Es proposa com entorn de protecció una franja de 10 metres al voltant del polígon format per les quatre parcel·les. En aquesta franja la presència de ceràmica és quasi inexistent a les parcel·les veïnes. Aquesta delimitació afecta una part del camí de Talapi; i de les parcel·les 1 i 2 del polígon 13; i de les parcel·les 9859, 355, 443, 359, 490, 511, 360 i 361 del polígon 15.

La superfície d'aquest àmbit és de 12531 m².

7. PERTINENCES I ACCESSORIS DEL BÉ

S'inclouen dins l'àmbit del bé tots els materials ceràmics, faunístics, sedimentaris o de qualsevol altre natura i cronologia obtinguts a rel de qualsevol intervenció arqueològica. En el cas de que es documentin noves estructures, també queden incloses en la declaració del bé, i s'inclourà la seva planimetria adient en aquest expedient.

8. PRINCIPALS MESURES DE PROTECCIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ EN EL BÉ I EL SEU ENTORN

a. Mesures de protecció del propi bé

Aquelles que preveu la Llei 12/1998 de 21 de desembre del Patrimoni Històric de les Illes Balears; i aquelles que preveu la normativa urbanística autonòmica i municipal.

b. Mesures de protecció de l'entorn

Aquelles que preveu la Llei 12/1998 de 21 de desembre del Patrimoni Històric de les Illes Balears; i aquelles que preveu la normativa urbanística autonòmica i municipal.

9. CONCLUSIÓ

En conseqüència:

a. Antecedents: El jaciment del Vilar de Talapi pren el nom de la possessió de Talapi, al T.M. de Sa Pobla.

b. Descripció del jaciment: Es tracta d'un jaciment on no es detecten estructures edificades en superfície. Tant sols és identificable per la presència de ceràmica del ferro, púnica i d'època romana.

c. Delimitació del BIC: La delimitació del BIC es coincideix amb les parcel·les 351, 352, 353 i 354 del polígon 15 del T.M. de Sa Pobla.

d. Delimitació de l'entorn del BIC: una franja de 10 metres al voltant del polígon definit per la suma de les parcel·les que delimiten el BIC.

e. Pertinences i accessoris del bé: S'inclouen dins l'àmbit del bé tots els materials ceràmics, faunístics, sedimentaris o de qualsevol altre natura i cronologia obtinguts a rel de qualsevol intervenció arqueològica. En el cas de que es documentin noves estructures, també queden incloses en la declaració del bé, i s'inclourà la seva planimetria adient en aquest expedient.

f. Béns mobles vinculats: Son tots aquells esmentats a l'apartat anterior, més el que es puguin aportar d'antigues prospeccions, excavacions o col·leccions si n'és el cas.

g. Memòria històrica: Jaciment documentat almenys des de 1911 fins avui.

h. Estat de conservació: Aquest jaciment ha estat afectat d'antic per labors agrícoles. Antigament es parla d'oliveres, més recentment d'ametllers i garrovers. La parcel·la 354 per la sembra intensiva de cítrics. Recentment, la parcel·la 352 ha estat afectada per l'excavació de cimentacions, aljubs i rases de servei d'un projecte d'obra, la llicència del qual ha estat anul·lada. Tanmateix és impossible definir l'estat de conservació fins que no es realitzin excavacions arqueològiques.

i. Planimetria: La que obra a l'expedient.

j. Documentació gràfica: La que obra a l'expedient.

